

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Vijfde zondag in de Veertigdagentijd

Jeremia 31, 31-34 • Psalm 51 • Brief aan de Hebreëën 5, 7-9 • Johannes 12, 20-33

Een graankorrel, kiempjes en een Stem

ENKELE jaren geleden stond ik op de Areopaag in Athene, het plein vlak onder de Akropolis. Hier sprak Paulus de inwoners van Athene toe, ergens tussen het jaar 50 en 52. De meeste Atheners lachten hem uit, toen hij begon over de verrijzenis. Vandaag staat de tekst van zijn toespraak in marmer gegrift op de rotswand van de Areopaag (Handelingen 17, 22-34).

Het evangelie van deze zondag vertelt wat er zo'n twintig jaar eerder gebeurde in Jeruzalem, luttele dagen vóór Jezus' dood. Tussen de pelgrims voor het paasfeest staan enkele Grieken. Vreemdelingen, dus. Alweer. Jezus spreekt zo ergerlijk vaak kleinen, zieken, marginalen en buitenstaanders aan. „Ze willen Jezus zien.” 'Zien' is de letterlijke vertaling uit het Grieks (beter dan 'ontmoeten' of 'spreken'). In zijn korte toespraak haalt Jezus een beeld aan, waaruit blijkt dat er eigenlijk niets te zien is met je ogen. Het onzichtbare is enkel toegankelijk voor het hart.

„Een graankorrel wordt gezaaid, niet op de rotsen, maar op akkergrond. Hij wordt bedolven met aarde, in duisternis, eenzaamheid en stilte. In het sterven zelf van de graankorrel ontstaat een kiempje. Dat kiempje groeit, komt aan het licht en wordt dertig, zestig of honderd graantjes.”

Jezus gebruikt het beeld, maar Hij verandert het naderhand ook grondig. Als we Jezus straks als graankorrel bedolven zien worden, en vereenzamen in lijden en dood, hoeven we niet doodsbang te zijn. Lijden en dood zijn geen ultiem noodlot, geen doodlopende weg. Maar om tot kiemen te komen, mag de graankorrel zich niet naar boven worstelen uit de aarde. Kiemen gebeurt in duisternis en stilte. Daar waar niets te zien is. In het verborgene je 'ik' loslaten om 'wij' te worden. Loslaten om zich te vermenigvuldigen, dat zijn de twee dimensies van een graankorrel. Dat gebeurt vele keren in een mensenleven. Liefhebben betekent hoe dan ook een stuk van je 'ik' delen met een andere mens.

Dat is net het omgekeerde van Narcissus, die de Grieken op de Areopaag kennen uit hun mythologie. Die ziet alleen zichzelf graag en spiegelt zich overal: „Vind je ook niet dat ik er leuk uitzie, of sterk of rijk?” Verliefd op zichzelf, wil hij zijn spiegelbeeld in het water omhelzen en verdrinkt. Eenzaamheid. Dat is wél een doodlopende weg. Het doet de ronde dat er bij de eerste monniken en monialen geen spiegels mochten hangen. De medebroeders en zusters kwamen op de eerste plaats. Daar was iets te 'zien'. Naar hen wilden ze kijken. Voor hen wilden ze leven, niet voor hun eigen spiegelbeeld. Het verraderlijke motief van 'spiegeltje, spiegeltje aan de wand' is trouwens ook in onze cultuur bekend.

Tot hier klopt het beeld van de graankorrel: zichzelf geven – opofferen – voor de andere en op die manier 'wij' worden, dertig-, zestig- of honderdvoudig. Dat gaat over het kleine sterven, dat we ervaren als we onszelf wegschenken in liefde. Maar kun je de Grote Dood wel vergelijken met het natuurlijke proces van de groei van een graankorrel? Een beetje wel, maar op het beslissende moment niet. Dode mensen kiemen niet vanzelf. Pasen is niet te vergelijken met een krokus die weer uit zijn bolster kruipt op de eerste dag dat het tien graden warm wordt.

Verrassend in het evangelie van deze zondag is dat Jezus plotseling een 'derde' oproept, de Stem of de Vader. Iemand Anders komt tussen. Uit de Dood opstaan is geen natuurlijk proces. Mensen 'groeien' niet door de Dood heen. Zij worden erdoor heen geroepen: „Ik zal je verheerlijken” betekent: „Ik, jouw God, haal je door de Dood heen naar mij toe. Ik zal je redden.” Ons spiegel-ik is niet te redden, maar ons hart wel. Onze diepste kern, de bron van ons liefhebben, de plaats waar anderen in ons een thuis hebben gevonden. „Alles gaat voorbij,” zal Paulus later schrijven aan de christenen van Korinte, „alles, behalve de liefde van God en de liefde die jullie elkaar gaven.”

De enkele Grieken in Jeruzalem hebben de diepere boodschap misschien niet begrepen. Hun collega's op de Areopaag, twintig jaar later, ook niet. Ze grinnikten bij Paulus' boodschap. En toch eindigt het verhaal van Paulus' toespraak over de verrijzenis in Athene hoopvol: „Enkelen sloten zich bij Paulus aan en aanvaardden het geloof, onder wie Dionysius, een vrouw die Damaris heette en nog een aantal anderen” (Handelingen 17, 34). En kort daarop komen groepjes Grieken samen, biddend en delend, in Athene, Tessaloniki en Korinte. Net korenveldjes in de woestijn.

KRIS DEPOORTERE

VIJFDE ZONDAG IN DE VEERTIGDAGENTIJD
29 maart 2009

Eerste lezing *Jeremia 31, 31-34*

Er komt een tijd – godsspraak van de Heer – dat Ik met Israël een nieuw verbond sluit. Geen verbond zoals Ik met hun voorvaders gesloten heb, toen Ik hen bij de hand heb genomen om hen uit Egypte te leiden. Want dat verbond hebben zij verbroken, ofschoon Ik hun meester was – godsspraak van de Heer. Dit is het nieuwe verbond dat Ik in de toekomst met Israël sluit: Ik leg mijn wet in hun binnenste, Ik grif ze in hun hart. Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn. Dan hoeft niemand een ander nog voor te houden: Leer de Heer kennen. Want iedereen, groot en klein, kent Mij dan – godsspraak van de Heer. Dan vergeef Ik hun misstappen, Ik denk niet meer aan hun zonden.

Tweede lezing *Brief aan de Hebreëën 5, 7-9*

Broeders en zusters,

In de dagen van het sterfelijk leven heeft Christus onder luid geroep en geweene gebeden en smekingen opgedragen aan God die Hem uit de dood kon redden. Om zijn vroomheid is Hij verhoord: hoewel Hij Gods Zoon was, heeft Hij in de school van het lijden gehoorzaamheid geleerd; en toen Hij het einde had bereikt, is Hij voor allen die Hem gehoorzamen, oorzaak geworden van eeuwig heil.

Evangelie *Johannes 12, 20-33*

Onder degenen die bij gelegenheid van het feest optrokken ter aanbedding, waren ook enige Grieken. Dezen nu klampten Filippus van Betsaida in Galilea aan en vroegen hem: „Heer, wij zouden Jezus graag spreken.” Filippus ging het aan Andreas vertellen en ten slotte brachten Andreas en Filippus de boodschap aan Jezus over.

Jezus echter antwoordde hun: „Het uur is gekomen, dat de Mensenzoon verheerlijkt wordt. Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: 'Als de graankorrel niet in de aarde valt, blijft hij alleen; maar als hij sterft, brengt hij veel vrucht voort. Wie zijn leven bemint, verliest het; maar wie zijn leven in deze wereld haat, zal het ten eeuwig leven bewaren. Wil iemand Mij dienen, dan moet hij Mij volgen; waar Ik ben, daar zal ook mijn dienaar zijn. Als iemand Mij dient, zal de Vader hem eren. Nu is mijn ziel ontroerd. Wat moet Ik zeggen? Vader, red Mij uit dit uur? Maar daarom juist ben Ik tot dit uur gekomen. Vader, verheerlijk uw Naam.'” Toen kwam er een stem vanuit de hemel: „Ik heb Hem verheerlijkt en zal Hem wederom verheerlijken.” Het volk dat erbij stond te luisteren, zei dat het gedonderd had. Anderen zeiden: „Een engel heeft tot Hem gesproken.” Maar Jezus sprak: „Niet om Mij was die stem, maar om u. Nu heeft er een oordeel over de wereld plaats, nu zal de vorst dezer wereld worden buitengeworpen; en wanneer Ik van de aarde zal zijn omhooggeheven, zal Ik allen tot Mij trekken.” Hiermee duidde Hij aan welke dood Hij zou sterven.